

מידעונוצ'יק – החוג לגיל הרך

הספר האלקטרוני כמקדם אוריינות

מהו ספר אלקטרוני, כיצד ניתן לבחור ספר אלקטרוני טוב, כיצד הוא תורם לפיתוח אוריינות בגיל הרך, ומה ההשפעה שלו לעומת ספר מודפס?

על שאלות אלה עונה הכתבה הבאה.

המאמר עוסק באיכות הספר האלקטרוני ותרומתו לפיתוח אוריינות בגיל הרך, ומסכם שני מחקרים שנעשו בתחום.

מחקר 1- עסק בשאלה האם ספרים אלקטרוניים בעברית מפתחים אוריינות בגיל הרך?

במחקר זה נבחנו 43 ספרים אלקטרוניים בעברית שהיו למכירה בשוק בין השנים 1995-2003.

רוב הספרים היו גרסה אלקטרונית של ספרי ילדים ידועים למשל: איתמר מטייל על קירות, מעשה בחמישה בלונים ועוד, והשאר היו ספרים שתורגמו מאנגלית לעברית לדוגמא: מפצח האגוזים, הנסיכה והצפרדע ועוד.

ברוב הספרים האלקטרוניים בעברית נמצא שיש טקסט כתוב המלווה בקריינות, קיימת אפשרות להעברת מסכים קדימה ואחורה ויש עושר של אנימציות, אך ברוב הספרים הטקסט לא מואר באופן סינכרוני בעת קריאת הקריין, ולכן לילד קשה יותר להתמקד בטקסט הכתוב. רק במספר מצומצם של ספרים היו "נקודות חמות" להפעלה אינטראקטיבית של הטקסט. מתוך 43 הספרים, רק באחד מהם היה מילון.

מחקר 2- בחן את הספר האלקטרוני כמקדם אוריינות לעומת ספר מודפס.

במחקר זה השתתפו 128 ילדי גן חובה ממיצב בינוני וממיצב נמוך בארץ.

הספר האלקטרוני שהוצג לילדים מבוסס על הספר של מאיר שלו "הטרקטור בארגז החול".

לספר האלקטרוני היו שלושה ערוצי תוכנה:

1. קרא את הסיפור- סיפור הוקרא על ידי קריין, הופיע טקסט בהתאם להקראה והמילה הוארה בהתאם לטקסט שנקרא. הוכנסו אנימציות ומוסיקת רקע, והילד היה יכול לנוע בין עמודי הספר.

מידעונצ'יק – החוג לגיל הרך

2. קרא את המילון- היה מילון שכלל פירוש של מילים קשות. במחצית מהעמודים ניתן פירוש למילה הקשה וניתן איור למילה.
3. קרא ושחק- לפיתוח מודעות פונולוגית והבנה מעמיקה של הסיפור.

מסקנות:

- מתוצאות המחקר הראשון עולה שהספרים האלקטרוניים בעברים שקיימים היום בשוק אינם מקדמי אוריינות בקרב ילדים צעירים.
- מהמחקר השני עולה שספרים אלקטרוניים חינוכיים שפותחו כדי לקדם אוריינות אכן עושים זאת.
- ספר אלקטרוני חינוכי תורם לפיתוח השפה הדבורה (אוצר מילים והבנת הסיפור), אך הוא פחות תורם לפיתוח מודעות פונולוגית וקריאת המילים.
- עוד נמצא שהתרומה הגדולה ביותר של הספר האלקטרוני נמצאה בקרב ילדים מהמיצב הנמוך.

במחקר מוקדם יותר שנערך על ידי סגל-דרורי, קורת, שמיר וקליין (2003), אשר בחן את השפעת קריאת ספרים אלקטרוניים ומודפסים בשילוב תיווך המבוגר ובלעדיו על פיתוח ניצני הקריאה של ילדים בגן נמצא שתוכנות מחשב חינוכיות המותאמות ליכולותיו של הילד אינן מספיקות כשלעצמן לקידום ניצני האוריינות בגיל הרך. היעילות הרבה ביותר תהיה כאשר המבוגר יתווך. שילוב של ספר אלקטרוני חינוכי ותיווך המבוגר מקדמים במידה הרבה ביותר את ניצני הקריאה של הילד.

מתוך המאמר:

הספר האלקטרוני ככלי לקידום ניצני אוריינות: עדויות ממחקר בקרב ילדים דוברי עברית. עפרה קורת ועדינה שמיר (2010), אוריינות ושפה 3, ע' 71-89.